

Oláh Róbert

Digitális technológiák a kéziratos és nyomtatott örökség megőrzésében

—

CERL-workshop az Országos Széchényi Könyvtárban

Az 1994-ben létrehozott Európai Kutatókönyvtárak Konzorciuma (Consortium of European Research Libraries, CERL) célja a nyomtatott és kéziratos kulturális örökség megőrzésének és hasznosításának támogatása. A CERL-nek jelenleg 279 tagja van, amelyhez Magyarországról az Országos Széchényi Könyvtárral (OSZK) és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központtal (MTA KIK) együtt 16 magyarországi egyházi könyvtár kíván csatlakozni, úgynevezett „klaszterbe” tömörülve. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülete (EKE) tagkönyvtárai a magas éves díj fizetése helyett a náluk őrzött régi könyvek rekordjainak átadásával szerezhetnek tagságot. A közel 39.000 felajánlott rekordot a *Heritage of the Printed Book Database* (HPBD) régi könyves online adatbázisba töltik majd fel a MOKKA-R közvetítésével. Ennek az a feltétele, hogy a számos EKE tagintézményi rekordot őrző, ám online jelenleg nem elérhető MOKKA-R adatbázis újra fogadni tudja a feltöltéseket.

A csatlakozás előkészítéseként az OSZK és az EKE közös szervezésében *Digitális technológiák a kéziratos és nyomtatott örökség megőrzésében* (*Digital Technologies in the Preservation of Handwritten and Printed Heritage*) címmel nemzetközi szemináriumon vehettek részt a régi könyves szakemberek az Országos Széchényi Könyvtárban 2019. május 31-én. A magyarországi kollégák és a CERL képviselői és munkatársai angol nyelvű esettanulmányokban mutatták be a digitális technológia lehetőségeit a könyves örökség megőrzésében és feldolgozásában.

Boka László (tudományos igazgató, OSZK) és **Marian Lefferts** (executive manager, CERL) köszöntötték a megjelenteket. Kihangsúlyozták az együttműködés és a közös munka előnyeit, valamint az egymástól való tanulás lehetőségét mind a budapesti konferencián, mind a CERL évközi workshopjain, ahol szeretettel várják a hazai könyvtárak képviselőit.

Geri Della Rocca Del Candal

Az első szekció **Geri Della Rocca Del Candal** (posztdoktori kutató, Oxfordi Egyetem, Bodleian Library) elnökletével zajlott. **Boreczky Anna** (MTA-OSZK Res Libraria Hungariae Kutatócsoport, OSZK) a Széchényi Könyvtár 800 kötetnyi 1300 előtt készült illusztrált kódexének katalógusát mutatta be. Előadásában a kéziratokat (a korábban elhanyagolt) művészettörténeti szempontok szerint értékelte.

Boreczky Anna

Matilde Malaspina (Oxfordi Egyetem, 15cBooktrade Projekt) a *15cBookillustration* projekt működésével ismertette meg a hallgatóságot. A 15–16. századi nyomtatványok illusztrációira épülő adatbázis ingyenes szoftverek segítségével képes különböző szintű hasonlóság kimutatására. Ennek gyakorlati haszna az illusztrációk alapjául szolgáló nyomdócok vándorlásának és újrametszésének felmérésében rejlik. Nyomon követhetjük a nyomdászok kapcsolatait és megtudhatjuk, hogy ki kit másolt.

Matilde Malaspina

Karen Limper-Herz (vezető kurátor, ősnymotványok és 16. századi nyomtatott könyvek, British Library) előbb a nemzetközi ősnymotvány-katalógus (*Incunable Short Title Catalogue, ISTC*) történetét vázolta fel: hogyan lett egy intézményi programból világméretű online adatbázis. Majd az ISTC jövőbeli fejlesztéseit ismertetve kiemelte, hogy a hagyományos kutatások támogatása mellett a digitális eszközökkel operáló projektekre is nagyobb figyelmet fordítanak.

A második szekciót Boreczky Anna vezette. **Zsupán Edina** (MTA-OSZK Res Libraria Hungariae Kutatócsoport, OSZK) a Corvina-könyvtár köteteivel kapcsolatban végzett legújabb kutatások eredményeiről számolt be, kiemelve a budai kódexmásoló műhely egykori munkájának jelentőségét. Kitért a néhány hónapja zárult Corvina-kiállításra, amely ritkán látott tömegeket vonzott az egykor a nemzeti identitás szerves részét képező gyűjtemény megismerésére. **Zimányi Katalin** (Webtartalom-koordinációs Osztály, OSZK) a *Bibliotheca Corvina Digitalis* bemutatására vállalkozott. A Hunyadi Mátyás egykor szétszóródott gyűjteményének újraegyesítésére és feltárására létrehozott projektnek köszönhetően néhány kattintással szakszerű információkhoz juthatunk az egyes kódexekről és végiglapozhatjuk a digitalizált példányokat. **Tóvizi Ágnes** (Régi Nyomtatványok Tára, OSZK) gróf Apponyi Sándor metszetekben gazdag hagyatékát mutatta be, amely 1925 óta része a nemzeti könyvtárnak. Az OSZK katalógusának segítségével szemléltette, hogyan juthatnak értékes információkhoz például a kiállításra készülő könyvtárosok vagy a publikációjukhoz illusztrációt kereső kutatók.

A délutáni harmadik szekció **V. Ecsedy Judit** (OSZK) elnökletével és **Maczelka Csaba** (adjunktus, Pécsi Tudományegyetem, Anglisztika Intézet) előadásával kezdődött. Az *Inscriptiones Arborum Amicorum* adatbázis a széleskörűen értelmezett magyar vonatkozású peregrinációs albumok adatbázisaként több mint 330, kéziratos bejegyzéseket tartalmazó albumot szolgáltat, tízezernél több tétellel. A legfrissebb fejlesztéseknek köszönhetően hamarosan új felhasználóbarát felülettel örvendeztetni meg a kora újkori művelődésünk kutatóit. E sorok írója (igazgatóhelyettes, Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtára) a CERL-hez csatlakozni kívánó 16 egyházi könyvtár bemutatása során az EKE létrejöttét és működését vázolta fel. Az egyes gyűjteményekben őrzött

kincsek példaként való felmutatásával hívta fel a CERL jelenlévő képviselőinek figyelmét a magyarországi egyházi könyvtárak jelentőségére. **Bíró Gyöngyi** (régí könyves könyvtáros, Ráday Könyvtár) az idén januárban történt tüzeset után elvégzett munka menetét ismertette, amely során jelentős erőfeszítéseket tettek a Dunamelléki Református Egyházkerület kulturális örökségének megmentésére. **Kiss Margit** (tudományos főmunkatárs, MTA BTK Irodalomtudományi Intézet) a *Digitális Bölcsészlet* címmel útjára indított folyóirat bemutatásával a digitális technológiák használatának eredményeit emelte ki a bölcsész tudományok több területén.

A rendezvényt **Marian Lefferts** rövid méltatása zárta, aki rendkívül elégedett volt mind az előadásokkal, mind az azok nyomán kibontakozó eszmecserevel. A sokszínű program és a párbeszédre való képesség szerinte azt mutatja, hogy a magyarországi régi könyves gyűjteményekben méltó partnerekre talált a CERL. Szerinte ez egyáltalán nem magától értetődő, a visegrádi országok között több olyan is van, amelyből egyetlen intézmény sem csatlakozott az Európai Kutatókönyvtárak Konzorciumához. Az egyházi könyvtárakra utalva megjegyezte, hogy bár nyolcmilliónál is több rekordot tartalmaz a CERL *Heritage of the Printed Book* adatbázisa, az EKE tagkönyvtárak által felajánlott kincsek nagyban hozzájárulnak az európai kulturális örökség megismerhetőségéhez.

A konferencia ideje alatt a Széchényi Könyvtár kincseiből rendezett kiállítást tekinthettek meg a résztvevők: az előadásokban ismertetett középkori kódexektől a Magyarországot ábrázoló Lázár deák-térképig, számos ritkaságból gyönyörködhetnek.

A fényképeket Karasz Lajos készítette.

CERL SEMINAR IN BUDAPEST

31 May 2019

Digital
Technologies in
the Investigation
of Handwritten and
Printed Heritage